

รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการพิเศษ ปีงบประมาณ ๒๕๖๑

(ตุลาคม ๒๕๖๐ – กันยายน ๒๕๖๑)

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

๑. ชื่อโครงการ/กิจกรรม

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ความเป็นมา

ตามที่โครงการส่วนพระองค์สวนจิตรลดา ดำเนินงานโครงการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืชได้ ระยะเวลาหนึ่ง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระราชดำริให้มีโครงการอนุรักษ์ พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ขึ้นในปี ๒๕๓๕ โดยทรงเน้นให้มีการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชที่หายาก หรือกำลังใกล้สูญพันธุ์ เพื่อให้เป็นแหล่งเชื้อพันธุพืชให้คงอยู่ตลอดไป ตลอดจนการนำไปใช้ประโยชน์ในการ ปรับปรุงพันธุ์ เพื่อให้ได้พันธุ์ดียิ่งขึ้นต่อไป ในระหว่างการดำเนินงานได้ทรงติดตามผลงานที่ได้ดำเนินงานอย่าง ละเอียดถี่ถ้วน แรกเริ่มการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชได้ทำอยู่เพียงในห้องปฏิบัติการภายในโครงการส่วนพระองค์ฯ สวนจิตรลดาเท่านั้น กิจกรรมไม่กว้างขวาง ไม่ได้ขยายสู่ภายนอกต่อเมื่อมีโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ ขึ้นจึงได้ขยายออกไปตามจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศ โดยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้ง ส่วนราชการทั้งสถาบันการศึกษาและผู้ว่าราชการจังหวัด

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ เป็นโครงการที่แตกต่างจาก โครงการพระราชดำริอื่นๆ เนื่องจากเป็นโครงการที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรง กำกับดูแลเองในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ คือกิจกรรมปกป้องพันธุกรรมพืช กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวม กิจกรรมปลูกรักษาอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ จัดตั้งศูนย์ข้อมูลพันธุกรรมพืช วางแผนพัฒนาพันธุ์พืช กิจกรรม สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช และกิจกรรมสนับสนุนการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช เช่น งานสวน พฤกษศาสตร์โรงเรียน เป็นต้น

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ วัตถุประสงค์ทั่วไปของโครงการ

- รักษาสภาพป่าดั้งเดิมให้คงสภาพมากที่สุด
- รักษาพันธุ์พืชพื้นเมืองที่บริเวณในภาคใต้
- รักษาพันธุ์ไม้ผลเมืองร้อนให้คงอยู่และมีความหลากหลาย
- รวบรวมพันธุ์กล้วยพื้นเมือง (ภาคใต้) และพันธุ์กล้วยพื้นเมืองอื่น ๆ

๓. งบประมาณ

งบปกติกรมวิชาการเกษตร ๒๐๐,๐๐๐ บาท

๔. พื้นที่เป้าหมาย

๔.๑ พื้นที่เป้าหมายโครงการ

- กิจกรรมปกป้องทรัพยากร ๒๙๖ ไร่
- กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากร ๓ แปลง ได้แก่
แปลงปลูกรวบรวมผักพื้นเมืองต่างๆ ของภาคใต้ จำนวน ๕ ไร่
แปลงปลูกรวบรวมไม้ผลเมืองร้อน จำนวน ๑๕ ไร่
แปลงรวบรวมพันธุ์กล้วยพื้นเมือง (ภาคใต้) เพื่ออนุรักษ์พันธุกรรม ๑๐ ไร่

๕. ผลการดำเนินการ

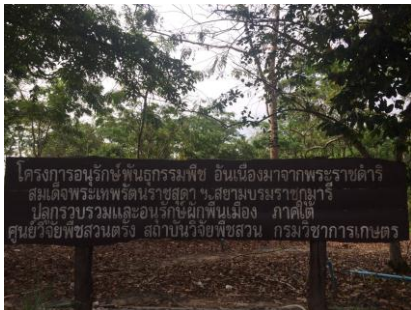
๕.๑ กิจกรรมปลูกป่าทรัพยากร ๒๙๖ ไร่

- ๑.๑ ซ่อมแซมป้ายที่ติดประจำต้น
- ๑.๒ ทำทางเดินเข้าไปในพื้นที่เพิ่มเติม ๓ เส้นทางระยะทางยาวประมาณ ๑ กม.
- ๑.๓ สำรวจพันธุ์ไม้เพิ่มเติมตามเส้นทางทำใหม่ แต่ยังไม่ได้ติดป้ายประจำต้น
- ๑.๔ ทำแนวกันไฟรอบพื้นที่

๕.๒ กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากร ๓ แปลง ได้แก่

๒.๑ แปลงปลูกรวบรวมผักพื้นเมืองต่างๆ ของภาคใต้ จำนวน ๕ ไร่ จำนวน ๘๐ ชนิด ได้แก่ กุ่มน้ำ หมาทอม ผักหวานบ้าน เล็บครุฑ ส้มแขก ตาเบ็ดตาไก่ ส้มป่อย ท้มมั่ง ผักเหลียง หมุย ผักหวานป่า มันปู ซูม เพกา มะม่วงแก้วแดง มะมุด มะนาว สะตอเบา ลูกฉิ่ง พาโหม ย่านาง ฯลฯ

๒.๒ แปลงปลูกรวบรวมไม้ผลเมืองร้อน จำนวน ๑๕ ไร่ จำนวน ๕๕ ชนิด

ได้แก่ มะม่วงลูกดำ มะม่วงคัน มะม่วงแม่ลูกอ่อน มะม่วงกล้วย มะไฟกา มะขามป้อม ตะโก มะม่วงแก้วแดง มะมุด มะนาว สะตอเบา ลูกฉิ่ง พาโหม ย่านาง ส้มโอ มะม่วงเบา มะขาม มะพร้าว ฯลฯ

๒.๓ แปลงรวบรวมพันธุ์กล้วยพื้นเมือง (ภาคใต้) เพื่ออนุรักษ์พันธุกรรม ๑๐ ไร่

ได้แก่

- กล้วยพื้นเมือง (ภาคใต้) จำนวน ๓๘ ชนิด ได้แก่
 - กล้วยนางยา ๔ หน่อ
 - กล้วยน้ำว้า ๕ หน่อ
 - กล้วยไม้ปลี ๒ หน่อ
 - กล้วยหักมุก ๑ หน่อ
 - กล้วยส้ม ๑ หน่อ
 - กล้วยนมสาว ๒ หน่อ
 - กล้วยหอมทอง ๒ หน่อ
 - กล้วยลูกคิด ๑ หน่อ
 - กล้วยไข่ ๕ หน่อ
 - กล้วยนมหมี่ ๑ หน่อ
 - กล้วยธานี ๒ หน่อ
 - กล้วยตีบ ๒ หน่อ
 - กล้วยขนุน ๒ หน่อ
 - กล้วยเล็บมือนาง ๒ หน่อ
 - กล้วยเสือพราน ๒ หน่อ
 - กล้วยน้ำหว้าค่อม ๒ หน่อ
 - กล้วยเทพรส ๒ หน่อ
 - กล้วยหอมเขียว ๒ หน่อ
 - กล้วยทองขี้แมว ๒ หน่อ
 - กล้วยหิน ๕ หน่อ
 - กล้วยเมอmani ๒ หน่อ
 - กล้วยน้ำว้าพระเทพ ๑ หน่อ
 - กล้วยสำลี ๑ หน่อ
 - กล้วยหินมาเล ๓ หน่อ
 - กล้วยเภา ๒ หน่อ
 - กล้วยทองดินเต่า ๕ หน่อ
 - กล้วยคอแข็ง ๒ หน่อ
 - กล้วยธานี ๓ หน่อ
 - กล้วยทองส้ม ๒ หน่อ
 - กล้วยนิ้วจระเข้ ๒ หน่อ
 - กล้วยหอมจำปา ๒ หน่อ
 - กล้วยไข่ทองเงย ๒ หน่อ
 - กล้วยเล็บข้างกูด ๒ หน่อ
 - กล้วยสา ๒ หน่อ
 - กล้วยนาก ๒ หน่อ
 - กล้วยไข่ทองร่วง ๒ หน่อ
 - กล้วยแช่ม้า ๒ หน่อ
 - กล้วยไข่พระตะบอง ๒ หน่อ
- กล้วยพื้นเมือง อื่น ๆ จำนวน ๔๐ ชนิด

๖. ผลสำเร็จ/ผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

ผลสำเร็จ

- ปกป้องรักษาพืชป่า ผักพื้นเมือง และไม้ผลเมืองร้อน ไม่น้อยกว่า ๓๐๐ ตัวอย่าง ให้คงสภาพเดิม ไว้ศึกษาและใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืนและรวบรวมพันธุ์กล้วยพื้นเมืองไว้เพื่อการศึกษา จำนวน ๕๓ ชนิด

ผลสัมฤทธิ์

- ให้บริการเกษตรกร นักเรียน นักศึกษา ได้เข้าเยี่ยมชมศึกษาพันธุ์ไม้ในพื้นที่กว่า ๒๙๖ ไร่

๗. ปัญหา/อุปสรรค

ถนนไปสู่พื้นที่โครงการเป็นถนนดิน ฝนชุกทำความเสียหาย ต้องซ่อมแซมเป็นประจำทุกปี แต่งบประมาณในกิจกรรมนี้ไม่เพียงพอ

ศูนย์วิจัยพืชสวนตรัง
กรมวิชาการเกษตร
กันยายน ๒๕๖๑